

Банди

Забранени истории от Северна Корея

София, 2017

Преводът е направен по:

Bandi

The Accusation

Forbidden stories from inside North Korea

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

Copyright © 2014 by Bandi and Happy Unification Road.
All rights reserved.

© Огняна Иванова, превод, 2017

© Издателство „Изток-Запад“, 2017

ISBN 978-619-01-0106-2

БАНДИ

ЗАБРАНЕНИ ИСТОРИИ
ОТ СЕВЕРНА КОРЕЯ

Превод от английски
Огняна Иванова

Съдържание

ВМЕСТО ПРЕДИСЛОВИЕ	6
ЗАПИСКИ ЗА ЕДНО БЯГСТВО	7
ГРАД НА ПРИЗРАЦИ	33
ЖИВОТЪТ НА БЪРЗОНОГИЯ ЖРЕБЕЦ	53
ТОЛКОВА БЛИЗО - И ТОЛКОВА ДАЛЕЧЕ	73
ПАНДЕМОНИУМ	97
НА СЦЕНАТА	117
ЧЕРВЕНАТА МУХОМОРКА	141

Вместо предисловие

*Онзи старец от Европа (с острата брада)
твърдеше, че капитализмът е непрогледно
царство на мрака,
а комунизмът е свят на светлината.*

*Аз, Банди – Светулката
от така наречения Свят на светлината,
предопределен да свети само в свят на мрак,
осъждам пред всички на земята
тази „светлина“, която всъщност е бездънна тъма,
черна като безлунна нощ в края на годината.*

Записки за едно бягство

Санки, това съм аз, И Ичол. Започнах да си вода записки за смоеото бягство. Нали си спомняш „Дневник на едно бягство“, книгата, написана от Чой Сохе през 1920 г.? Сега обаче годината е 1990-а, повече от половин век след като нашата страна е освободена от японските колонизатори, но за разлика от Чой, аз бягам от собствената си родина. Звучи абсурдно, нали? Искам обаче да ти стане ясно, затова ще го обясня възможно най-разбираемо. В известен смисъл може да се каже, че всичко започна с един плик, пълен с хапчета – онзи, който ти показах тогава.

Попаднах на лекарството съвсем случайно. Нали си спомняш по-малкия син на брат ми? Тогава беше на осем. Детето толкова често взе да остава у нас, че човек би се зачудил дали ние не сме неговите родители. Разбира се, това не изглежда толкова странно, като се има предвид, че апартаментът, в който живеех тогава със съпругата си, всъщност се намираше до жилището на брат ми, където и аз живеех, преди да се ожена. Но като погледна назад, сега ми се струва, че имаше и друга причина за посещенията му. Истинската причина беше, че жена ми винаги бързаше да остави онова, което правеше, за да обсипе с внимание детето. Вярно, че по природа имаше добра душа, но ставаше въпрос за друго – тя се преизпълваше със съпричастност към детето всеки път, когато го зърнеше, винаги се радваше, ако то останеше да преспи у нас, и разгъваше допълнителната постелка редом със своята. След време взех да си мисля, че ако жената си няма собствено дете, майчинският инстинкт дори се засилва, възползвайки се от всеки отдушник, който се появи. Според съпругата ми детето не беше способно да направи нещо лошо, а и то мислеше същото за нея – буквално я обожаваше. Денят, в който всичко се промени, денят на случката с плика хапчета, беше и първият ден, когато детето се появи на прага ни.

Жена ми беше слязла на долния етаж, за да помогне на кварталния партиен секретар да поднови хартията, с която беше покрит таванът на апартамента му, и ме беше оставила с моите си неща. Тъкмо се мъчех да напредна с някаква работа, когато детето влетя вкъщи, огледа се за леля си и като не я видя, мигновено се залови настойчиво да ме моли да му направя хвърчило – беше в края на есента, когато вятърът, разнасящ опадалите листа, започва да ни обсипва с прекрасни пориви, на които децата не могат да устоят. Племенникът ми невинно показваше такова силно нетърпение, че сърце не ми даде да го разочаровам.

За едно хвърчило обаче не може да се използва обикновената хартия – освен че трябва да е здрава, хартията трябва и да може да се огъва. Когато детето се появи, спомних си, че някъде бях прибрал парчета хартия, останали от последното облепване на вратата. Обърнах всичко наопаки, но не можах да ги намеря. Рових дори из шкафа, където спалното бельо стоеше прибрано денем. Когато обаче пъхнах ръка навътре, в малкото пространство между завивките, онова, което прошумоли в ръката ми, не бяха парчетата от хартията за вратата, а хартиен плик с хапчета в него.

Първоначално не си казах нищо, просто продължих да търся, но скоро мислите ми се върнаха към плика. Каква беше връзката на жена ми с всичко това? Колкото повече се чудех за хапчетата, толкова повече се озадачавах. Кое лекарство имаше нужда да бъде така скрито, че да се използва, когато никой не вижда? Каква е тази болест, дете няма симптоми? После се досетих: разбира се, това сигурно беше свързано с предпазването от бременност!

Прекалено объркан бях, за да се справя добре с хвърчилото, и се порязах на два пъти, докато го майсторях. Колкото повече мислех, толкова повече ми се струваше, че ако директно поставя въпроса на жена си, няма да получа искрен отговор. Затова поех по друг път и почуках на вратата ти, Санки, за да потърся съвета ти на лекар. Но онова, което ти ми каза, когато погледна донесените от мен хапчета, само потвърди най-лошите ми подозрения.

– Противозачатъчни ли? – избухнах аз, като забравих за другите ти пациенти, някои от тях – жени, които чакаха пред вратата на кабинета ти. – Сигурен ли си?!

– Престани, какво ти става? – извика ти, като примигна заради децибелите на гласа ми, а с очи ми напомни къде се намирам.

Оставих те да стоиш там и тичешком се върнах у дома, без да спирам дори за да си поема дъх, а през целия път обвинението се крепеше на езика ми като граната с издърпана халка. Когато обаче най-после със замах отворих вратата, оказах се лице в лице със съпругата си и иглата на гранатата засече. Като видях жена си там, аз си спомних, че положението е деликатно и е най-добре да действам внимателно. В крайна сметка всеизвестно беше, че двамата с нея не сме съвсем равни.

Не говоря за различия в характерите – в това отношение никой не беше за предпочитане, но що се отнася до моя произход, едва ли можехме да бъдем по-далече един от друг, а в крайна сметка само това е от значение в нашето общество. От своя страна жена ми нямаше дори черна точица в биографията си, не съществуваше и един неин далечен роднина, чиято преданост към Партията можеше да се постави под въпрос. От моя страна обаче историята беше друга... Ни най-малко не се съмнявам, че много хора са зяпнали, когато са научили, че И Ичол и Нам Мюнок се канят да сключат брак. „Бяла чапла и черна врана“ – сигурно това са казвали всички.

А сега бялата чапла беше действала зад гърба ми, пазеше собствените си интереси за сметка на нашия брак, който по принцип се оказа единственото петно в иначе безупречната ѝ репутация. Нима е чудно, че това бе първото, което ми дойде наум? Как иначе можех да изгълкувам факта, че съпругата ми, за която животът на омъжена жена още не беше имал време да изгуби блясъка си, искаше да избегне да има дете от мен?

– Станало ли е нещо? – попита тя, като видя в какво настроение съм още когато се втурнах в апартамента.

Скръцнах със зъби, за да дам някакво занимание на устата си, изпуках пръсти, а после се стоварих на пейката до прозореца, все още сумтейки от направеното усилие. Като се постара

да въздъхне едва чуто, жена ми взе кутията цигари и кибрит, дойде до пейката и ги остави на перваза. Но аз нямаше да се поддам на тази демонстрация на съпругеска грижа. Всичко това само ме накара да си припомня единственото, за което не исках да мисля, единственото, от което никога не можех да се отърся: моето „положение“. А причината, за да стоя толкова ниско? Това, че баща ми беше убиец, макар и по случайност, а единствената му жертва беше сандъче с оризови кълнове.

Случило се беше точно след войната, когато социалистическата система на земеделските кооперативи съществуваше отскоро. С други думи, беше станало по време на голям подем, в един от така наречените от историята преходни периоди, в които със сигурност мнозинството по никакъв начин не се чувстваше в свои води. Да се използват оранжерии за отглеждане на разсад беше напълно чуждо на селскостопанските работници. За стопаните, за които единственият начин за отглеждане на ориз беше да оставят ориз в контейнери с вода, за да покълне, преди да прехвърлят растенията в оризищата, този метод първоначално се беше оказал сложен.

Заради това баща ми беше направил ужасната си грешка, онази грешка, заклеяла го като „антипартиен и антиреволюционен елемент“ – позорно петно, появило се за една нощ, за да преследва всеки от семейството ни поколения наред.

Стоеше и въпросът със земята му – няколко мизерни акра, които той беше осигурил за себе си преди освобождението с кръв и пот, но в началото на колективизацията не се беше отказал от тях така безропотно, както се очакваше. В това баща ми приличаше на дете на втора съпруга, чието положение в домакинството бездруго е толкова несигурно, че при най-малкото сътресение може да се превърне в катастрофа. Накрая го бяха арестували и отвели на място, което така и не разбрахме къде се намира, докато ние, неговата съпруга и децата му, бяхме изгонени от нашия дом (където поне бе възможно често да уталожваме глада си, като протягаме ръка и си откъсваме зряла райска ябълка) и насилствено изселени в този неплодороден, чужд край, толкова близко до границата с Китай, че ревят от бързеите на река Ялу непрекъснато бучеше в ушите ни.

Когато разказвачът на „Дневника на едно бягство“ си проправя път през пустеещите земи около река Тумананг – област, пазеща далечния спомен за мародерстващите манджурски племена, – той и семейството му все още са запазили искрица надежда, неугаснала въпреки сполетелите ги беди. Но за майка ми, която мина през прохода Кема с двете си малки момчета, след като беше видяла как отвеждат мъжа ѝ с белезници, съществуваше само тежкото покривало от безпомощност и отчаяние, без в неговия вътък да има дори и една нишка надежда.

В известен смисъл хората в книгата на Чой са щастливи, защото тръгват към несполуките си по собствена воля, водени единствено от своята решителност. Те със сигурност изглеждат по-щастливи от нас, които насила бяхме отскубнати от всичко, станало ни скъпо, защото ни е познато, за да бъдем изселени с въоръжена охрана в този отдалечен край, където и видът на планините, и шумът на реките ни бяха чужди. Точно в тази непозната, безутешна обстановка майка ми пое дъх за последен път – все още млада, но съсипана от страдания и омраза. Когато почина, очите ѝ останаха отворени, защото мисълта за бъдещето на децата ѝ бе проболо нейното сърце като една от дебелите ледени висулки, каквито имаше в изобилие в новия ни дом.

А сега, Санки, се оформя една нова трагедия, та заради нея духът на майка ми да нададе вой за отмъщение! Когато вече не ми беше възможно да седя в апартамента, скочих от пейката и все още с плика противозачатъчни в джоба, избягах – дали беше на гроба на майка ми, или в подножието на прохода Кема, дори и аз не помня къде ме отнесоха нозете този ден. Наближаващата смяна ми се изплъзна от ума и се усетих едва късно вечерта, когато се озовах отново вкъщи. Зная само, че жена ми ме посрещна както обикновено и се постара да сложи на масата всяка купичка с ядене така, че да я стигам с лъжицата и пръчиците. С други думи, прояви не по-малко грижовност от обикновено, макар че аз я приех строго и критично. В нито едно отношение не се беше променила – от погледа ѝ, в който стеснително си личеше, че си дава сметка за топлотата, която излъчва, до тихия глас и жестовете. При това тези ха-

рактерни черти сякаш се засилваха с всеки изминал ден. Само че това послужи единствено да задълбочи безпокойството ми. За пореден път едно подозрение пораждаше друго и до ушите ми стигнаха странни слухове. Имам предвид слуха за парата, която излизала от апартамента ни на третия етаж: веднъж рано сутринта, а после отново няколко часа по-късно, без изключение, вместо това да става само веднъж (което можеше да означава само, че се готви два пъти). Животът в апартаменти много улеснява хората да си пъхат носа в чужди работи, затова, макар да си давах сметка, че подобни слухове вероятно не са изцяло безпочвени, не бях се хванал на въдицата; не исках съпругата ми да става жертва на злите езици на други жени. Няколко дни по-късно обаче се случи нещо, заради което вече не можех да си затварям очите.

От самото начало този ден проследявах процес на заваряване, седнал на стрелата на стотонен кран, откъдето се виждаше цялата околност на завода. И наистина: сам видях как от комина ни блъвна втората порция пара доста часове след като бях закусил и отишъл на работа. Зимата беше настъпила, студът хапеше, но аз се покатерих на стрелата на крана и на следващия, и на по-следващия ден под предлог, че трябва да проверя дали заваряването става безопасно. На третия ден се смъкнах долу малко след като се бях покачил, представих на отговорника приемливо извинение и бързо тръгнах за вкъщи.

– А! Защо се прибра?

Бях изненадал жена си в кухнята и тя извика, преди да има време да схване какво става. В голяма тенджера на печката нещо вреше и отделяше пара, замъглила помещението. Жена ми се насили и на лицето ѝ се изписа принудена усмивка, която изглеждаше нелепо, имайки предвид обикновено откритото ѝ изражение.

– Забравил съм си ролетката – казах аз, като се престорих на достатъчно засрамен.

– Ролетката ли? И те пуснаха да си дойдеш за такава дреболия?

Тя взе това присърце, като че ли нейна беше вината, че съм се върнал от завода, бързо отиде и ми донесе ролетката. От-

крила ми се беше възможност, повдигнах капака на тенджерата и надникнах – нямах търпение да разбуля тайната. Видях обаче само блудкав буламач – храна за кучета: малко царевича и зърна ориз, забъркани с изсушени листа от ряпа, в които няма нищо хранително за един човек. Значи жена ми хранеше кучета!

Не успях достатъчно бързо да върна капака на мястото му; още го държах, когато тя дойде с ролетката и ме попита уплашена:

– Какво правиш?

– Ами ти? – отговорих ѝ с въпрос аз. – Защо приготвяш храна за кучета?

– Какво? А, да... Имаш право, за кучета... Защото...

– Всеки ден ли я приготвяш?

– Да. Аз... Моля те, съсредоточи се върху своята работа, остави домакинските въпроси. Ще се опитам да не повтора тази грешка – каза тя и сложи ролетката в ръката ми. – Вчера се отби партийният секретар от долния етаж. Обеща сериозно да помисли за влизането ти в Партията и помоли междуременно да ти оказвам пълно съдействие, така че нищо да не те отклонява от задълженията ти. Пълно съдействие...

Тя прехапа долната си устна, готова да заплаче, сякаш думите, които се съдържаше да не изрече, щяха да рукнат като сълзи. Наведе глава, като се опита да ми спести този изблик на чувства, но за мен беше все така трудно да остана там и миг повече.

Не погледнах ролетката, която изобщо не използвах в работата си. Макар да остана в джоба ми, усещах я само защото тежеше, макар и малко. Странното е, че от този ден нататък грижите, които ме тормозеха, постепенно изчезнаха. Укорих се, че съм бил толкова подозрителен, и започнах да се убеждавам, че не е възможно съпругата ми да взема противозачатъчни поради допусканата от мен причина. Ако се окажеше истина, че се бои да развали чистата си кръв с кръв от „врана“, ако се страхуваше, че децата ѝ ще бъдат опетнени от съприкосновение с предател на Партията, значи великодушната ѝ привързаност беше само някаква маска, а аз не бях готов да повярвам

в нещо такова. Имах чувството, че заради проявено съмнение в тази жена заслужавах да бъда поразен на място. Единственото ми желание беше всичко да се окаже недоразумение и жена ми да остане каквато е била винаги: великодушна и обичаща ме спътница.

Времето минаваше без произшествия и аз с радост не се намесвах в хода му. Племенникът ни продължаваше да ни гостува често, коминът ни два пъти на ден бълваше пара, но сега за мен това беше единствено източник за някакви незначителни обвинения. Забелязвах само една разлика: жена ми проявяваше все по-голямо нетърпение и настояваше племенникът ни да преспи у нас. Твърдеше, че я мъчи безсъние в нощите, когато стоях до късно в завода, макар че дотогава не ѝ се беше случвало.

В такава нощ преди около месец нещата най-после стигнаха критичната си точка и това стана причина да започна воденето на тези записки.

Жена ми вдигна масата след вечеря и ми припомни на няколко пъти да се отбия при брат си на другия ден, на път за завода, и да пратя племенника си да преспи у нас. По своята същност в това нямаше нищо особено, но точно този ден не успях да изпълня молбата ѝ. Отбих се в кооперацията на брат ми, но научих от съпругата му, че детето и баща му вече са излезли да събират стари метални кабели. Въпреки убийствената работа във въглищните мини брат ми използваше всяка възможност да търси старо желязо, после го превръщаше в кухненски съдове, а тях разменяше за допълнителни дажби.

По стечение на обстоятелствата вечерната смяна приключи по-рано от обикновено. Това ставаше често, защото задачите, възлагани за моята конкретна работа – проследявах развитието и прилагането на нови технологии, – рядко биваха предварително посочвани и така планирането се затрудняваше. Съзнавах, че племенникът ми ще липсва на жена ми, затова побързах да си ида право у дома.

Точно след полунощ вътре в нашата кооперация беше тихо, не се чуваше шум. Вземах по две стъпала наведнъж, минах през втория етаж, на който живееше местният партийен секретар и

са качих на третия, последен етаж, където се предполагаше, че жена ми вече спи. Когато обаче тръгнах по площадката, видях, че изпод нашата врата все още се процежда светлина.

„Дали още е будна?“ – помислих си аз. Сигурно наистина ѝ липсваше нашият племенник. Спомних си умолителния тон, с който ме караше да го пратя у нас, и ми дожаля още повече, задето не удовлетворих желанието ѝ. Опитах се да вляза. Не успях, но процеждащата се отдолу светлина внезапно угасна. Жена ми сигурно най-после беше решила да спи. Натиснах отново дръжката, но вратата явно беше залостена отвътре. Почуках. Никакъв отговор. Извиках: „Аз съм!“ и за втори път похлопах. Мигновено светлината отново се появи. Стори ми се, че се отваря кухненската врата, но жена ми все още нито се показваше, нито се обаждаше. Пак извиках: „Аз съм!“ и едва тогава чух забързаните ѝ тихи стъпки, после тя отвори вратата и с приглушен глас ми се извини.

– Не си ли беше легнала?

– Имах да свърша още нещо.

Санки! Нима можех да си помисля, че точно зад вратата, през която минах, се спотайва тъмна сянка? Жена ми взе да вади постелката, а аз бавно съблякох работното си облекло. И точно тогава чух как входната врата се отваря, после се затваря – звук, който не можех да сбъркам. Обърнах се и инстинктивно хукнах нататък. По стълбището се чуваха бързи и тихи стъпки, явно на човек, на когото пътят е познат дори в тъмното. Втурнах се подире му, после внезапно се спрях. В главата ми се въртяха твърде много предположения.

Значи това беше обяснението на всички загадки! Но в такъв случай какво щях да спечеля от изобличаването на жертвата? Обърнах се и се върнах по стъпките си; дори кръвта в жилите ми потече наопаки. Допусках, че ще заваря жена си разстроена, но не и в онова крайно притеснение, в което се оказа при влизането ми през отворената врата. Тя се беше свлякла в един ъгъл на стаята и хлипаше, с лице, обърнато към стената.

– Престани да плачеш! – избухнах аз, заприличал на кол, побит наред стаята.